

Дмитрук В. І. (м. Київ)

Співпраця обласних організацій НСКУ з органами державної влади та місцевого самоврядування

*Програма розвитку краєзнавства в Україні, розроблена НСКУ та обласними організаціями
Спілки: досвід прийняття, реалізації та перспективи співпраці*

За роки державної незалежності України краєзнавчий рух зайняв важливе місце у відродженні духовності й історичної пам'яті народу, став могутнім фундаментом у згуртуванні людей різних уподобань і поглядів довкола любові до рідної землі. Знання «малої батьківщини» духовно збагачує людину, виховує глибоку повагу до традицій свого народу, почуття патріотизму.

2010 р. закінчився термін дії Державної програми розвитку краєзнавства до 2010 р., затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України № 789 від 10 червня 2002 р. Важливими результатами її реалізації стали зростання ролі краєзнавства в українському суспільстві, посилення впливу регіональних краєзнавчих осередків на духовне життя громадськості, надання Спілці статусу Національної. Проте ціла низка конкретних завдань залишилася не вирішеною. Відомо, що попередня Програма не фінансувалася державою, і всі значні досягнення можна віднести на рахунок подвижницької праці керівників регіональних організацій, активістів краєзнавчого руху, науковців, працівників освітянської галузі, фахівців пам'яткоохоронної, музейної, архівної, туристичної справи.

Перед НСКУ сьогодні стоїть завдання, використовуючи напрацьований за останні роки досвід краєзнавчої роботи та враховуючи всі сучасні реалії і виклики, по-новому подивитися на перспективи краєзнавства, сповна оцінити його суспільнозначимий потенціал і запропонувати програму дій щодо розгортання краєзнавчого руху, залучення широкого загалу до вивчення і збереження культурної спадщини України.

Засідання Президії правління Національної спілки краєзнавців України

Президія правління Національної спілки краєзнавців України розробила і 2013 року затвердила проект Програми розвитку краєзнавства на період до 2025 р., надавши відповідний документ на розгляд Міністерства культури України.

Метою Програми є подальший розвиток краєзнавства як галузі наукових знань і розгортання краєзнавчого руху – невід'ємної складової сучасного громадянського суспільства.

Завданнями Програми є:

- узагальнення теоретичного і практичного досвіду в краєзнавстві,
- удосконалення його науково-методологічних основ,
- поглиблення досліджень джерельної бази,
- розробка галузевих напрямів: історичного, природничого, географічного, етнографічного, культурно-мистецького, освітянського, пам'яткознавчого, музейницького, бібліотечного, туристичного, екологічного;
- поширення краєзнавчої складової та зміцнення навчально-методичної бази краєзнавства у системі національної освіти;
- популяризація краєзнавчих досліджень і залучення широких кіл громадськості до збереження історико-культурної спадщини України.

Однак у березні 2014 р. Кабінет Міністрів України прийняв постанову № 65 від 1 березня 2014 р. «Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету», за якою припинено підготовку проектів нових державних програм. У зв'язку з цим, Національна спілка краєзнавців України повернулася до випробуваного способу реалізації програмних положень через можливість затвердження обласних програм розвитку краєзнавства, які успішно реалізовувалися протягом останніх років у ряді областей. Крім того, було вирішено поглибити співпрацю обласних організацій НСКУ з органами державної влади та місцевого самоврядування.

На сьогодні вже виокремилися обласні організації НСКУ, які активно включилися в цю роботу, що привело до позитивних зрушень у реалізації краєзнавчих проектів на місцях.

Наведемо низку напрямів, які сьогодні втілюються у життя в областях. Зокрема, найоб'ємнішим серед них є затвердження обласних програм розвитку краєзнавства.

Засідання Хмельницької обласної організації НСКУ

Найдосвідченішою в цьому питанні є Хмельницька обласна організація НСКУ (голова правління – Л. В. Баженов).

2014 року рішенням обласної ради було затверджено «Програму розвитку краєзнавства в Хмельницькій області на період до 2020 року».

Учасниками програми визначено:

- Управління культури, національностей та релігій, інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю,
- обласний краєзнавчий музей,
- районні державні адміністрації,
- міські (міст обласного значення) ради,
- засоби масової інформації,
- обласна організація НСКУ,
- обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
- Державний архів області,
- Центр дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України.

Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, обчислюється 1 млн. 73 тис. гривень, з яких: кошти обласного бюджету – 683 тис. гривень, кошти інших джерел – 390 тис. гривень.

Метою програми є активізація краєзнавчого руху, розширення та підвищення творчого і професійного рівня наукової діяльності, спрямованої на забезпечення розвитку краєзнавства, популяризацію краєзнавчих досліджень, залучення широкої громадськості до національної культурної спадщини Хмельниччини.

Завданнями Програми є:

- розбудова Хмельницької обласної організації Національної спілки краєзнавців України, обласних географічного, екологічного, ботанічного та інших громадсько-наукових товариств, організацій і установ, які є складовими краєзнавчого руху, проводять регіональні дослідження і популяризують історію, культуру та природу області;
- підтримка діяльності Хмельницької обласної організації НСКУ, Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України на базі Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії та Хмельницького обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, інших наукових центрів, на які покладається відповідальність за виконання обласної науково-краєзнавчої програми та якості регіональних досліджень і видання краєзнавчої літератури;
- удосконалення науково-методичної бази краєзнавства, посилення наукової обґрунтованості, забезпечення видання краєзнавчої літератури;
- сприяння формуванню в громадян відповідальності за збереження і примноження пам'яток історії, культури і природи, духовних скарбів;
- організація і проведення міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-краєзнавчих конференцій, симпозіумів, круглих столів, читань і семінарів з виданням наукових збірників за їх матеріалами;
- підготовка і перевидання в новій редакції тому «Історія міст і сіл України. Хмельницька область», створення томів «Енциклопедія Хмельниччини», «Звід пам'яток історії та культури України. Хмельницька область», довідників, путівників тощо;
- забезпечення закладів освіти навчальними підручниками, посібниками нового покоління з історичного, географічного та природничого краєзнавства;
- залучення громадсько-наукових організацій і товариств до розбудови музеїв, пам'яток охоронної діяльності, розвитку туризму на Хмельниччині;
- створення електронних версій краєзнавчої літератури, путівників, навчальних посібників з краєзнавства;
- фінансова підтримка друкованих науково-краєзнавчих видань обласної організації НСКУ «Хмельниччина: Дивокрай», «Краєзнавець Хмельниччини», науково-краєзнавчих збірників інших установ, організацій і товариств; використання засобів масової інформації (преса, радіо, телебачення), мережі Інтернет для популяризації краєзнавчого руху, регіональних досліджень і видань; відзначення кращих учених і краєзнавців за науково-краєзнавчі досягнення дипломами і преміями Хмельницької облдержадміністрації (імені

Юхима Сіцинського, Петра Бучинського, Мелетія Смотрицького та ін.), правління обласної організації НСКУ (імені Івана Стасюка, Іона Винокура), Благодійного фонду «Скарби Болохівської землі»; фінансове забезпечення виконання науково-краєзнавчих заходів з відзначення важливих державних ювілеїв, свят, подій до 2020 року. Виконання Програми передбачає здійснення науково-організаційних і видавничих заходів.

Для реалізації обласної «Програми розвитку краєзнавства в Хмельницькій області до 2020 р.» голова облдержадміністрації видав розпорядження № 110/2015 від 6 березня 2015 р. **«Про координаційну раду з питань краєзнавчої діяльності при обласній державній адміністрації»**. До складу цієї ради увійшло 18 осіб, у тому числі члени правління обласної організації НСКУ Л. В. Баженов, Л. Л. Місінкевич, В. С. Прокопчук, Н. М. Синиця, Ю. В. Телячий.

2015 року до листопадових виборів окремі члени НСКУ займали високі посади у місцевій владі. Зокрема, член НСКУ, член правління обласної організації Спілки В. Р. Адамський працював першим заступником голови обласної ради і відповідав за гуманітарну сферу. Він знаходив час брати участь у всіх засіданнях президії правління та пленумів правління обласної організації, сприяв прийняттю обласної «Програми розвитку краєзнавства до 2020 року», підтримав ініціативу підготовки і видання «Енциклопедії Хмельниччини», сам плідно працював над створенням поділлязнавчих книг і збірників документів. У складі обласної ради також працював депутатом член Президії правління НСКУ О. М. Завальнюк. Кілька членів НСКУ були депутатами міських, районних і селищних рад Хмельниччини.

Важливою подією в житті обласної організації Спілки стало призначення наприкінці листопада 2015 р. Президентом України П. Порошенком головою Старосинявської райдержадміністрації члена НСКУ, голову ревізійної комісії обласної організації НСКУ, вчителя історії Пасічнянської ЗОШ-НВК цього ж району І. П. Русого. Він активний і творчий дослідник, обладнав у рідній школі музей, вже на посаді голови РДА організував широке відзначення 20 грудня 2015 р. 150-річчя фундації у с. Пасічній своєї школи, організатор краєзнавчих експедицій, відзначень ювілеїв Пилявецької битви 1648 р., яка відбулася на Старосинявщині тощо.

Краєзнавчі заходи Кам'янець-подільської міської організації НСКУ

Наведемо приклад співпраці з владою **Кам'янець-Подільської міської організації НСКУ**.

Осередок гідно представлений в органах місцевого самоврядування. Його голова правління О. Б. Комарницький є членом архітектурно-містобудівної ради, а також комісії із встановлення меморіальних знаків виконавчого комітету Кам'янець-Подільської міської ради (членом цієї ж комісії є О. В. Будзей). Член НСКУ Г. Б. Ківільша входить до складу координаційної ради з туризму міськвиконкому, А. Б. Задорожнюк і С. В. Трубчанінов – геральдичної комісії.

Важливою формою співпраці з місцевими органами влади є участь представників правління обласної організації та осередків НСКУ у справі декомунізації назв міст, сіл, вулиць, об'єктів, історичних пам'яток і повернення їм національних найменувань.

До конкретних прикладів варто віднести діяльність комісії з декомунізації при Дунаєвецькій райдержадміністрації. До її складу ввійшли від Дунаєвецької районної організації НСКУ її голова В. Оліфер, від обласної організації член правління НСКУ В. С. Прокопчук. За їх пропозицією ця комісія в жовтні 2015 р. прийняла ухвалу про перейменування на історичні та національні назви понад 30 вулиць і об'єктів у м. Дунаївці та районі. Також плідно працювали 2015 р. у складі топонімічної комісії при Кам'янець-Подільському міськвиконкомі члени НСКУ О. В. Будзей і Г. Б. Ківільша.

Член НСКУ, голова обласного відділення Українського геральдичного товариства В. М. Ільїнський є автором більшості затверджених проектів гербу Хмельницької області та гербів районів, міст і селищ міського типу, також бере активну участь в декомунізації об'єктів, обладнав у Хмельницькій гуманітарно-педагогічній академії єдиний в Подільському регіоні геральдичний музей, який слугує як для потреб екскурсій і туризму, так і для навчання студентської молоді. Члени НСКУ задіяні в роботі топонімічних комісій у м. Шепетівці, Ізяславі, Старокостянтинові, Білогір'ї, Полонному, Славуті та ін.

У ряді областей, крім обласних програм, затверджено й районні краєзнавчі програми та заходи до них:

- Районна програма розвитку краєзнавства на період до 2015 року в Котовському (нині – Подільському) районі Одеської області ще в 2011 р.;
- Програма розвитку краєзнавства в Драбівському районі Черкаської області на 2015-2018 роки в 2014 р.

У деяких областях краєзнавчі питання внесено до районних програм розвитку культури і туризму (наприклад, Програма розвитку культури і туризму Валківського району Харківської області на 2016-2018 роки). Фінансування цих і подібних програм здійснюється в межах асигнувань, передбачених у районному і сільських, селищних бюджетах та інших джерел, не заборонених законодавством.

Засідання Київської міської організації НСКУ

Київська міська організація НСКУ (голова правління – О. П. Гончаров) за участю Київської міської державної організації в липні 2015 р. організувала «круглий стіл» на тему: «Топонімічна політика в Києві: виклики часу, проблеми наукового забезпечення». Від міської організації багаторічним членом Комісії з питань найменувань при Київському міському голові є заступник голови правління КМО НСКУ Н. В. Терес. М. К. Дмитренко – член Комітету з присудження державної премії при Президентові України «Українська книга року». Окрім цього члени Київської міської організації НСКУ є членами Науково-експертної (В. І. Дмитрук) та Громадської (Г. О. Клепак – голова, В. Ю. Васильєв – заступник голови, Р. Ю. Подкур) рад при Державній архівній службі України, беруть участь у парламентських і громадських слуханнях тощо.

4 2016 рік «Краснавець Донецчини» №1

Краснавець привітає «Донецчину» з 80-річчям

У червні, напередодні Дня народності, у Донецькій обласній філіалі відбулися святкові заходи з нагоди 80-річчя незалежності України. До заходу запрошено «Краснавець», який на своєму сайті розмістив матеріал про це важке та славетне в історичній країні подія. Учасники заходу та дані про подію є в матеріалі, що знаходиться на сайті «Краснавець».

«Краснавець і учитель – 2016»

Учительська професія є однією з найважливіших у суспільстві. Учительська професія є однією з найважливіших у суспільстві. Учительська професія є однією з найважливіших у суспільстві.

Виключено із лав НСКУ

Комісія з питань виключення з лав НСКУ у Донецькій області у червні 2016 року виключила з лав НСКУ члена правління області В. І. Романько.

Вітання керівників другої половини 2016 року

Вітання керівників другої половини 2016 року. Вітання керівників другої половини 2016 року.

Рішення президії правління ДОНС НСКУ від 7 червня 2016 р.

Рішення президії правління ДОНС НСКУ від 7 червня 2016 р. Рішення президії правління ДОНС НСКУ від 7 червня 2016 р.

Прийнято Програму розвитку краєзнавства в Донецькій області

Прийнято Програму розвитку краєзнавства в Донецькій області. Прийнято Програму розвитку краєзнавства в Донецькій області.

Головний редактор: В. І. Романько
Заступник: М. М. Шитюк
Адреса редакції: м. Донецьк, вул. Мухоморова, 10
Тел.: (0437) 333-333

КРАЄЗНАВЕЦЬ ДОНЕЧУЧИНКИ

Інформаційний бюлетень
Донецької обласної організації Національного союзу краєзнавців України

№1 2016 рік

Засідання Президії правління НСКУ у м. Миколаїв

Найважливішим етапом діяльності України, професійною діяльністю краєзнавців, є участь у засіданні Президії правління НСКУ у м. Миколаїв.

Вітання керівників другої половини 2016 року

Вітання керівників другої половини 2016 року. Вітання керівників другої половини 2016 року.

Рішення президії правління ДОНС НСКУ від 7 червня 2016 р.

Рішення президії правління ДОНС НСКУ від 7 червня 2016 р. Рішення президії правління ДОНС НСКУ від 7 червня 2016 р.

Прийнято Програму розвитку краєзнавства в Донецькій області

Прийнято Програму розвитку краєзнавства в Донецькій області. Прийнято Програму розвитку краєзнавства в Донецькій області.

Періодичне видання Донецької обласної організації НСКУ

У **Донецькій області** на початку 2016 р. за ініціативою Донецької обласної організації НСКУ (голова правління – В. І. Романько) створено **Консультативну раду краєзнавців**, яка діє при управлінні культури і туризму Донецької ОДА, а 18 травня на засіданні колегії облдержадміністрації було представлено **«Програму розвитку краєзнавства на 2016-2018 роки»** та **«Програму розвитку туризму на 2016-2018 роки»**.

Краєзнавчі заходи Миколаївської обласної організації НСКУ

Активну участь у роботі громадських інституцій при органах влади беруть представники **Миколаївської обласної організації НСКУ** (голова правління – О. П. Тригуб): Тригуб О. П. – член громадської наглядової ради при Держархіві Миколаївської області; Шитюк М. М. – голова наглядової ради при прокуратурі Миколаївської області; Тригуб О. П. та Морозова О. С. – члени Комісії з найменування (перейменування) вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів та інших споруд, розташованих на території м. Миколаєва при Миколаївській міській раді.

Тісні контакти з органами державної влади, місцевого самоврядування підтримує **Івано-Франківська обласна організація НСКУ** (голова правління – М. Ю. Косило), зміцнює співпрацю між обласними організаціями творчих спілок письменників, художників, журналістів, товариством охорони пам'яток історії та культури.

За ініціативою організації створено обласну краєзнавчу премію імені Володимира Полека. Протягом останнього року спільно з обласним державним центром туризму і краєзнавства учнівської молоді видано два числа регіонального науково-методичного альманаху «Краєзнавець Прикарпаття», матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Історико-культурна спадщина Прикарпаття» (на пошану П. Арсенича з нагоди його 80-річчя та 55-річчя історико-краєзнавчої діяльності), яка відбулася 4 грудня 2014 року.

Голова правління обласної організації НСКУ М. Ю. Косило – член комітету при Президентіві України з державної премії в галузі освіти; член колегії департаменту освіти і науки Івано-Франківської облдержадміністрації; член колегії управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської облдержадміністрації; член експертної ради з питань книговидання Івано-Франківської облдержадміністрації. Гаврилів Б. М. – заступник голови громадської ради при обласній раді, член експертної комісії з перейменування вулиць і встановлення пам'ятних знаків при Івано-Франківській міській раді, член президії Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Ряд членів обласної організації входять до складу керівних органів інших національних творчих спілок і громадських організацій.

Краєзнавчі премії і відзнаки від обласної влади існують, крім уже згаданих, і в Черкаській, Волинській, Вінницькій, Житомирській, Тернопільській областях, які іменуються на честь відомих всеукраїнських і місцевих краєзнавців.

Це лише неповний перелік прикладів співпраці обласних організацій НСКУ з органами державної влади та місцевого самоврядування. Однак перед краєзнавцями стоїть ще багато питань у цьому напрямі над якими ще потрібно багато працювати.

Серед них:

- поширення досвіду формування обласних і районних програм розвитку краєзнавства,
- залучення краєзнавців як експертів до роботи державних комісій, колегій, громадських рад тощо для професійного відстоювання інтересів суспільства та громадськості,
- безкоштовне відвідування членами НСКУ музеїв державної форми власності та користування матеріалами архівів, що перебувають у віданні Державної архівної служби України,
- проведення спільно з органами державної влади та місцевого самоврядування краєзнавчих форумів.

Ми повинні активніше підключатися до написання яскравої і повноцінної історії, поставити на якісно вищий рівень інформаційне та наукове забезпечення краєзнавчих досліджень, шукати недержавні форми їх фінансування, а для цього потрібно докласти чимало зусиль, щоб робота на краєзнавчій ниві була оточена належною увагою як з боку держави, так і громадськості.